

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ความเป็นแม่เป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของผู้หญิง สังคมได้ยกบทบาทนี้ให้กับผู้หญิงโดยถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะผู้หญิงให้กำเนิดลูกจึงเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเช่นกันที่จะต้องเลี้ยงดูลูก ดังนั้นบทบาทแม่ของผู้หญิงจึงเป็นสิ่งที่ยอมรับกันทั่วไปในสังคม ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียง ได้กล่าวถึงบทบาทแม่ของผู้หญิงว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วเนื่องจากปัจจัยทางชีวภาพ

ความเป็นแม่ของผู้หญิงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปจนกระทั่งขบวนการสตรีนิยมในตะวันตกได้นำบทบาทแม่ขึ้นมาวิพากษ์เพื่อทบทวนความเป็นแม่ของผู้หญิง สตรีนิยมตะวันตกเชื่อว่าบทบาทแม่เป็นสิ่งที่สังคมบิดาธิปไตยได้กำหนดให้กับผู้หญิงเพื่อประโยชน์ของผู้ชายโดยมิได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้หญิง นอกจากนี้ ความหมายหรือคำอธิบายเกี่ยวกับความเป็นแม่ที่มีมาก่อนหน้านี้ส่วนใหญ่จะเขียนโดยนักวิชาการชายซึ่งอาจทำให้ความเป็นแม่ถูกบิดเบือนไป นักเขียนสตรีตะวันตกเช่น เอเดรียน ริช (Adrienne Rich) และแนนซี โชเคอโรว์ (Nancy Chodorow) ได้ใช้แนวคิดทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาเพื่อทบทวนและอธิบายความเป็นแม่ในแง่มุมที่แตกต่างไปจากเดิม

อย่างไรก็ดี ในช่วงคริสต์ศตวรรษ 1950-1960 การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของกลุ่มคนผิวสีเพื่อต่อต้านลัทธิชาตินิยมและการเหยียดสีผิวในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ก่อให้เกิดความตื่นตัวในการค้นหาและแสดงอัตลักษณ์ของคนผิวสีซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมอเมริกันสตรีนิยมนอกกระแสหลัก (Non-Western Feminist) ซึ่งให้ความสนใจในเรื่องอัตลักษณ์ของผู้หญิงผิวสีก็ได้ทบทวนความเป็นแม่ของผู้หญิงผิวสีด้วยเช่นกัน เพราะความหมายของแม่ของสตรีนิยมตะวันตกนั้นไม่เพียงพอที่จะอธิบายประสบการณ์ความเป็นแม่ของแม่ผิวสีได้ สตรีนิยมนอกกระแสหลักได้สร้างความหลากหลายให้กับความหมายของแม่โดยเชื่อมโยงความเป็นแม่เข้ากับประสบการณ์ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงผิวสี เช่น ความเป็นทาส การอพยพย้ายถิ่น และการครอบงำของระบอบอาณานิคม ความหมายของแม่ของผู้หญิงผิวสีจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องของเพศสถานะเท่านั้นและไม่สามารถแยกแยะออกจากบริบททาง

ประวัติศาสตร์ สังคมและการเมืองของชนกลุ่มน้อยได้ นอกจากนั้น งานเขียนของสตรีนอกระแสหลักได้นำเสนอประสบการณ์ด้านต่างๆของผู้หญิงผิวสีซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการเข้าใจอัตลักษณ์ที่แตกต่างไปจากสตรีตะวันตก กล่าวคือ การค้นหาอัตลักษณ์ของผู้หญิงผิวสีส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการสืบค้นผ่านทางสายสัมพันธ์กับแม่ ดังนั้นประเด็นเรื่องความสัมพันธ์แม่-ลูกจึงมักปรากฏอยู่ในงานเขียนของสตรีนอกระแสหลัก

ในการวิจัยจะทำการศึกษาประเด็นเรื่องความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวในนวนิยายของนักเขียนสตรีผิวสีชาวอเมริกันเชื้อสายเอเชียและชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟโฟร-คาริเบียน เพราะงานเขียนของนักเขียนทั้งสองกลุ่มจะมีความเด่นชัดในประเด็นความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวมากกว่างานเขียนโดยนักเขียนผิวสีกลุ่มอื่นๆในสังคมอเมริกัน นวนิยายของนักเขียนอเมริกันเชื้อสายจีน เกาหลี แอฟริกัน และคาริเบียนแสดงให้เห็นความหลากหลายของความเป็นแม่กล่าวคือ แม่ของสตรีผิวสีมิได้จำกัดความหมายเพียงผู้ให้กำเนิด (Biological Mother) แต่ได้รวมผู้ที่ทำหน้าที่เสมือนเป็นแม่ผู้ให้กำเนิด (Surrogate Mother) ด้วย นอกจากนั้น นักเขียนจะนำเสนอความหมายของแม่ผ่านมุมมองของลูกสาวและการที่ลูกสาวกลับไปรู้สึกถึงความสัมพันธ์กับแม่ก็ทำให้ลูกเข้าใจในอัตลักษณ์ของตนเองด้วย อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวที่ปรากฏในงานเขียนดังกล่าวมิได้เป็นเพียงความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังสามารถครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัฒนธรรมและแผ่นดินของแม่ด้วย

นอกจากงานวิจัยจะทำการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวแล้ว ยังได้เปรียบเทียบความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวในวรรณกรรมทั้งสองกลุ่มด้วย เพราะประสบการณ์ของผู้หญิงผิวสีในแต่ละกลุ่มมีความหลากหลายเนื่องมาจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ ประวัติศาสตร์และสังคมจึงทำให้ความสัมพันธ์ของแม่-ลูกในวรรณกรรมทั้งสองกลุ่มมีลักษณะเฉพาะตัว โดยนักเขียนสตรีกลุ่มอเมริกันเชื้อสายเอเชียจะนำเสนอความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวภายใต้บริบทของผู้อพยพ ในขณะที่ความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวของกลุ่มแอฟโฟร-คาริเบียนจะได้รับการถ่ายทอดภายใต้บริบทของความเป็นทาสและการครอบงำของระบอบอาณานิคม

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง The Bonesetter's Daughter (2001) ของเอมีตัน (Amy Tan) Comfort Woman (1998) ของ โนระ โอจะ เคลเลอร์ (Nora Okja Keller) Lucy (1990) ของจาไมกา คินเคด (Jamaica Kincaid) และ Beloved (1987) ของโทนี มอร์ริสัน (Toni Morrison)
2. เปรียบเทียบความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวที่ปรากฏงานเขียนของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายเอเชียและแอฟโฟร-คาริเบียน
3. วิเคราะห์บทบาทของแม่ที่มีผลต่อการแสวงหาอัตลักษณ์ของลูกสาว

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

นวนิยายทั้ง 4 เรื่องนำเสนอความสัมพันธ์ของแม่-ลูกสาวที่ต่างจากวัฒนธรรมอเมริกันกระแสหลัก เนื่องจากรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวมิได้จำกัดเพียงความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวในฐานะปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่ยังสามารถครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับแผ่นดินและวัฒนธรรมแม่ นวนิยายทั้ง 4 เรื่องยังแสดงถึงบทบาทของแม่ที่มีต่อการพัฒนาการและการแสวงหาอัตลักษณ์ของลูกสาวในบริบทของความหลากหลายทางเชื้อชาติอีกด้วย

1.4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1.4.1 เก็บข้อมูลที่เป็งานวิจัย และบทวิเคราะห์เกี่ยวกับนวนิยายของนักเขียนอเมริกันเชื้อสายเอเชียและแอฟโฟร-คาริเบียนอเมริกัน
- 1.4.2 ศึกษาภูมิหลังทางสังคมของชาวอเมริกันเชื้อสายจีน เกาหลี แอฟริกัน และคาริเบียนและบทวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับวรรณกรรมของนักเขียนกลุ่มดังกล่าว
- 1.4.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวในงานวรรณกรรมของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายเอเชียและแอฟโฟร-คาริเบียนอเมริกัน
- 1.4.4 สรุปผลการวิเคราะห์ในการวิจัย

1.4.5 เสนอผลงานวิจัยเป็นรูปเล่ม

1.5 ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยจะทำการศึกษาความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวในนวนิยายของนักเขียนสตรีเชื้อสายเอเชียและแอฟโฟร-คาริเบียนจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

1. *The Bonesetter's Daughter* (2001) ของเอมี ตัน
2. *Comfort Woman* (1998) ของโนระ โอจะ เคลเลอร์
3. *Lucy* (1990) ของจาไมกา คินเคด
4. *Beloved* (1987) ของโทนี มอร์สัน

ผู้วิจัยเลือกศึกษานวนกรรมกรรมของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายเอเชียและแอฟโฟร-คาริเบียนเพราะนอกจากวรรณกรรมทั้งสองกลุ่มจะมีความเด่นชัดในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวแล้ว ความหลากหลายของความสัมพันธ์ดังกล่าวอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของชาวอเมริกันเชื้อสายเอเชียและแอฟโฟร-คาริเบียนที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านทางวรรณกรรม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางในการศึกษาประเด็นความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวในวรรณกรรมของนักเขียนสตรีอเมริกันที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มอื่นๆต่อไป